

İSLÂM'DA KADIN, AİLE VE AİLE SORUNLARI* WOMAN, FAMILY AND FAMILY PROBLEMS IN ISLAM

Hüseyin ÇELİK**

Öz

Cahiliye Çağı başta olmak üzere İslâm öncesi toplumlarda kadın, hiçbir hak ve hukuku olmayan, pazarlarda bir meta gibi alınıp, satılan, günah ve zilletin kaynağı olarak kabul edilirdi. O evlenmeden önce babasının, evlendikten sonra kocasının, kocasının ölümünden sonra da oğlunun veya akrabalarından bir erkeğin hükümrânlığına giren, yaşama ve gelişmesine önem verilmeyen bir varlıktı.

İslâm dininin gelmesiyle toplumda itilip kakılan, bütün haklarından mahrum bırakılıp köleleştirilen kadın, asli hüviyeti olan mükerrer insan şerefine nail oldu. İslâm kadına, onun da erkekler gibi bir insan olduğunu ve Allah katında erkeklerden hiçbir farkının olmadığı belirtti.

Asr-ı saadetten uzaklaştıkça bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde kadın, İslâm öncesi dönemindekine benzemese de yine itilip kakılmaya, örselenmeye ve hakları gasb edilmeye başlandı. Bu husus günümüzde de devam etmektedir. İşte bizler de tam bu noktada problemlere çözüm aramada bir katkı sunabilme babından İslâm'da kadın, aile ve aile sorunları ile ilgili bir çalışma yapmak istedik. Bu çalışmamız başlıca üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslâm öncesi kadınların genel durumu, ikinci bölümde İslâm'da kadın ve üçüncü bölümde ise aile ve aile sorunları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İslâm'da Kadın, Aile, Aile Sorunları, Kadına Şiddet, İslâm'da Kadın Hakları.

Abstract

Especially in the age of ignorance, in the societies before Islam, woman, without any rights and remedies, bought and sold in the marketplace as a commodity, was considered as the source of sin and degradation. She was an entity under the reign of her father before marriage, her husband after marriage, and her son after the death of her husband or one of men among her relatives, and that no importance was given to her survival and development.

With Islam, woman who had been shoved in society, deprived from all her rights and enslaved, had the distinct honour of reverend person which was her fundamental identity. Islam showed woman that she was a human being like men, and she had no difference than man in the presence of Allah.

As moving away from the era of bliss, consciously or unconsciously, even it did not resemble those of the pre-Islamic period, but still woman was started to be shoved, abused and usurped from her rights again. This matter continues even today.

Here at this point we wanted to make a study related to woman, family and family problems in Islam in order to provide a contribution in the search for a solution to the problems. Our study consists of three main parts. In the first part, general situation of women in pre-Islamic period, in the second part, woman in Islam and in the third part, family and family problems will be examined.

Keywords: Woman in Islam, Family, Family Problems, Violence to Woman's Rights in Islam.

GİRİŞ

İslâm dini gelmeden önce dünyanın her yerinde kadın hiçbir hak ve hukuka sahip değildi. Kadın vesâyet altındaydı. Kendi başına hiçbir hukuki işe girişemezdi. O pazarlarda adı bir eşya gibi alınıp satılan bir hizmetçi, cariye, bütün mülkiyet ve irsiyet hak ve hukukundan mahrum bırakılan ne olduğu belli olmayan bir varlık, hatta günah ve alçaklığın kaynağıydı. Yaşamaya ve gelişmesine önem verilmezdi. Evlenmeden önce babanın, evlendikten sonra kocanın, kocanın ölümünden sonra da oğlunun veya akrabalarından bir erkeğin emri altında yaşamını sürdürürdü. Cahiliye dönemi Arabistan yarımadasında da durum bundan farklı değildi.

18. asırdan itibaren dünyamızın genel görünümü tamamen değişmiştir. Eskiden söz konusu edilmeyen veya zihinleri pek meşgul etmeyen birçok mesele bu dönemden itibaren zihinleri meşgul eder duruma gelmiştir. İşte bu problemlerden biri de kadın, aile ve bunlarla ilgili problemlerdir.

Fransız Devrimi ile Avrupa'da haklı olarak başlatılan kadın ve kadın hakları ile ilgili mücadele, daha sonraki yıllarda İslâm ülkelerinde de -İslâm'ın kadına vermiş olduğu haklar nazar-ı dikkate alınmadan- bazı

* Bu çalışma 02/05/ 2014 tarihinde Hakkâri Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, "Kadın ve Aile Sorunları" Sempozyumunda bildiri olarak sunduğumuz "İslâm'da Kadın, Aile ve Aile Sorunları" başlıklı bildiri esas alınarak bu dergi için yeniden düzenlenerek hazırlanmıştır. This article is extracted from my work "Women, Family and Family Problems in Islam" presented in Women and Family Problems Symposium organised by Hakkâri University Divinity Faculty. The presented article was reshaped for the magazine.

** Dr. Öğr. Üyesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri.

konularda yanlış ve eksik bilgilerden kaynaklanan uygulamalar nedeniyle İslâm dini töhmet altına alınmış ve haksız bir şekilde kadın haklarıyla ilgili konuda İslâm'la mücadeleye girilmiştir.

Türkiye'de ise kadın hakları konusu ve kadınlarla ilgili problemler, Batı dünyasındaki gelişmelere paralel olarak 19. Yüzyılın ortalarından itibaren gündeme gelmeye başlamış ve günümüzde de güncelliğini korumaya devam etmektedir. Konuyla ilgili birçok şey söylenmiş ve müstakil eserler yazılmıştır. Günümüzde kadınlarla ilgili problemler hala devam etmekte ve çözümüne ilişkin değişim ve gelişmeler gözlenmektedir. Bundan dolayı gerek Avrupa'da gerekse dünyanın diğer bölgelerinde kadının zillet içinde yaşadığı bir dönemde İslâm'ın kadına sunmuş olduğu hakları bir kez daha günümüz insanlarına sunmak gerekmektedir. Bu sunumu yapmadan önce de İslâm öncesi kadının durumunu ana hatlarıyla belirtmekte yarar vardır.

I. İSLÂM ÖNCESİ KADINLARIN GENEL DURUMU

Yunan'da Kadın

Medeniyet ve Uygarlığın beşiği olarak kabul edilen Yunan'da kadın, kölelerle bir tutulurdu. Kadın, medenî hukuk ve kanunî hak bakımından zelif bir hayat yaşamış¹ ve hiçbir hak ve hukuku olmamıştır. Koca eşini dövebildiği gibi başka birisine hediye, armağan de edebilirdi. Kadının kocası öldüğünde tüm miras erkek çocuklara kalırdı. İnsanın başına gelen bütün bela, musibet ve felaketlerin kaynağı kadın olarak görülmüştür. Bundan dolayı bir erkeğe edilebilecek en büyük hakaret ona sen: "kadın" sını demek olmuştur.²

Roma'da Kadın

Yunanlılardan farklı olmayarak Roma'da da kadın hiçbir hak ve hukuka sahip değildi. Bir kadınla evlenmenin tek bir amacı vardı, o da: "Erkek çocuk elde etmek, zevk ve şehveti tatmin etmektir."³ Ailenin reisi kabul edilen erkek, karısı ve çocukları üzerinde hiçbir sorumluluğu olmadan, tam bir hak ve otoriteye sahip olmuştur. Hatta karısını öldürmeğe varacak kadar bir hakka sahipti. Onlara istediğini yapabiliyordu.⁴

Hindistan'da Kadın

Hindistan'da, Hindu mezhepleri gayri meşru ilişkileri ve fahişeliği bir ibadet olarak kabul ediyorlardı.⁵ Onlara göre kadın, köle ve hizmetçidir. Erkek ise "Mâlikü'r-rikâb" (köle sahibi) dir.⁶ Ayrıca "Manu" kanununa göre kadın kötü bir ahlaka sahip, zayıf karakterli ve kötülöklere meyyal olduğundan, çocukluğunda babasının, gençliğinde kocasının, kocasının ölümünden sonra da oğullarının veya kocasının akrabasından bir erkeğin hizmetçisi, kölesi ve cariyesi olmaya mahkûm edilirdi.⁷

Yahudilikte Kadın

Yahudilikte de diğer muharref dinlerde olduğu gibi kadının hiçbir değeri yoktur. Yahudilerin her sabah yapmış oldukları dualarında şöyle bir ifade geçmektedir: "Ezeli ilahımız, kâinatın kralı, beni kadın yaratmadığın için sana hamd olsun".⁸ Yahudiler, Kur'ân-ı Kerim'in aksine muharref kitapları Tevrat'taki Hz. Âdem ve Hz. Havva kıssasından hareketle kadını günahın merkezine oturtarak, günahın, ahlâksızlığın, ruhî ve manevî kötülüklerin canlı bir heykeli olarak kabul ederlerdi. Onlar, kadının müstakil bir şahsiyetinin olabileceğini ve varlık sahibi bulunabileceğini asla kabul etmezlerdi. Onlar için kadın, erkeğin seksüel, behimî arzularını, hislerini tatmin eden ve ihtiyaçlarını gideren günahkâr bir varlıktan başka bir şey değildir.⁹ Onlara göre ailede mutlak hâkim erkektir. Yahudi kızları baba evinde bile hizmetçi ve köle gibidirler. Baba onları pazarlayıp, satabilirdi. Onlara göre kızlar asla miras alamazlardı. Kızlar için miras almanın tek yolu babasının hiçbir erkek çocuğunun olmaması gerekirdi. Aksi takdirde mirastan mahrum kalırlardı.¹⁰

Hıristiyanlıkta Kadın

Kadını aşağılama geleneğinin Hıristiyanlık dünyasında daha da ileri seviyelere çıktığını görmekteyiz. Çünkü kadın, Allah tarafından yasaklanmış olan meyveyi Hz. Âdem'e yedirerek cennetten kovulmasına sebep olduğu gibi insanlık âleminin günahkâr olmasına da sebep olmuştur.¹¹ Bunun içindir ki, kadın

¹ Mevdudî, Seyyid Ebu'l-A'lâ (1972). *Hicab*, İstanbul, 20.

² Salih Akdemir (1991). Tarih Boyunca ve Kur'ân-ı Kerim'de Kadın. *İslâmî Araştırmalar*, C.5, S. 4, s. 262.

³ Bekir Topaloğlu (2004). *İslâm'da Kadın*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 18.

⁴ Mevdudî, *Hicab*, 24.

⁵ Mevdudî, *Hicab*, 22.

⁶ Mevdudî, *Hicab*, 47.

⁷ Şelebî, Ahmed (1964). *Mukarenetü'l-Edyân -Edyânu'l-Hind-*. Kahire, 72; Mevdudî, *Hicab*, 48; Topaloğlu, 16.

⁸ Okıç, Muhammed Tayyib (1979) *İslâmiyette Kadın Öğretimi*. Ankara, 7.

⁹ Mevdudî, *Hicab*, 48.

¹⁰ Mevdudî, *Hicab*, 48.

¹¹ Akdemir, 262.

günahın anası, fesat ve fitnenin kaynağıdır. Hıristiyan ilahiyatçılarından İskenderiyeli Celement'e göre, "Kadın, kadın olmaktan ötürü utanmalıdır".¹² Hatta 6. yüzyılda Aziz ve papazlar Mason Meclisinde "kadının ruhu var mı yok mu?" diye ciddi bir şekilde tartışacak duruma gelmişlerdir.¹³

Kadının durumu, Mısır, Babil, Çin, İran ve diğer memleketlerde de aynı minval üzereydi. Mesela Mısır'da kadınlar Firavun'un emriyle köleleştirilmişlerdi.¹⁴ Çinliler kadını insan saymaz, ona isim bile takmazlardı. Bir, iki, üç... diye çağırırlardı. Kadın kocasının kölesi sayılırdı. Sasanî devletinde ise kız kardeşle evlenmek caizdi. Hatta bu husus, teşvik edilirdi.¹⁵

İslâm Öncesi Cahiliye Çağında Kadın

İslâm Öncesi Cahiliye Çağında Kadın, birçok sosyal haklardan mahrum olarak yaşıyor, bir meta gibi kabul edilip, pazarlarda alınıp satılıyordu. Kadın adeta erkeğin şehvetini tatmin vasıtası sayılırdı. Evlenme, aile kurma ve miras hakkından mahrumdu. İslâm'dan önceki eski milletler de olduğu gibi Eski Hindular, birden fazla kadınla evlenmeyi mübah gördükleri gibi Libyalılar, Babilliler, İranlılar ve Yahudiler de birden fazla kadınla evlenirlerdi.¹⁶ Cahiliye döneminde de erkek, istediği kadar kadınla evlenebilirdi. Onlara göre kadının hiçbir değeri yoktu. Hatta kadınlar ailenin namus, haysiyet ve şerefini koruyamaz endişesiyle kız çocuklarının doğmasından utanç duyulurdu. Bundan dolayı da Arap kabileleri arasında yeni doğan kız çocuklarını diri diri toprağa gömüp, öldürenler olurdu (81/Tekvîr/8-9).¹⁷

Günümüzde aile sorunlarına geçmeden önce özellikle bir hususa vurgu yapmanın önemli olduğu kanaatindeyim. O da; her dönemde kadın ve aile sorunlarıyla ilgili problemler şüphesiz farklılık arz etmektedir. Bundan dolayı konuyla ilgili ileri sürdüğüm sorunların kesinlik ifade etmediğini, bilakis her dönem ve çağda, hatta aynı çağda yaşayan toplumların farklı kesim ve katmanlarında çeşitli şekillerde ortaya çıkabileceğini belirtmek isterim.

II. İSLÂM'DA KADIN

Yukarıda kısaca izah etmeye çalıştığımız gibi İslâm'dan önce kadın hiçbir hak ve hukuka sahip değildi. Batıl ve muharref dinler onu murdar ve kötülüklerin anası bir varlık olarak kabul ediyorlardı. Hatta kadının ruhu var mı yok mu diye ciddi bir şekilde tartışılmaktaydı. İşte böyle bir ortamda onun imdadına İslâm dini yetişmiştir.

İslâm dini toplumlar tarafından itilmiş, kakılmış, hak ve hukuku gasp edilip köleleştirilmiş, hiçbir değer yargısına sahip olmayan kadını horlandığı mevkiden alıp yüceltmiş, her şeyden önce onun da erkekler gibi bir insan olduğunu (4/Nisâ/1; 49/Hucurât/13), Allah'a kulluk ve insanlık mertebesi bakımından erkek ve kadının birbirine eşit olduğunu (3/Âl-i İmrân/95; 16/Nahl/97; 33/Ahzâb/35), birbirlerini tamamladıklarını, biri olmadan diğerinin olamayacağını belirtmiş (7/A'râf/189) ve tüm insanlık âleminin bunu böyle bilmesini istemiştir. Kur'ân-ı Kerim insanlık âlemine şöyle seslenmektedir: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ ... إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ " "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve kadından yarattık... Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır..." (49/Hucurât/13), " ... هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ... يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا " "Allah, sizi bir tek nefisten yaratan ve kendisi ile huzur bulsun diye eşini de ondan varedendir..." (7/A'râf/189), " ... وَبَنَتْ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ... " "Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan Rabbinize karşı gelmekten sakının..." (4/Nisâ/1).

Batıl ve muharref dinlerde olduğu gibi İslâm öncesi cahiliye döneminde de erkeğin hâkimiyeti ve esareti altında hayatını idame etmek zorunda kalan kadına, İslâm'ın sunmuş olduğu başlıca hakları şöyle sıralamak mümkündür:

1- İslâm, fizyolojik ve bedensel farklılıklar dışında kalan hususlarda kadın ve erkeği birbirine denk tutmuş, İslâm'a davette erkek ve kadın arasında hiçbir ayırım yapmadan onları doğru yola davet etmiş (92/Leyl/1-13; ayrıca bkz. 14/İbrahim/34; 17/İsrâ/11; 18/Kehf/54; 22/Hac/66; 100/Âdiyât/6), her iki cinsin kendi hesaplarına yaptıkları eylemlerinden dolayı sorumlu tutulacaklarını, erkek ya da kadın olsun ancak gücünün yettiği ölçüde sorumlu tutulacağını (2/Bakara/285), kadın-erkek ayırımı yapılmadan göklerde ve yerdeki herkesin kıyamet gününde Allah'ın huzuruna tek başına bir kul olarak geleceğini (19/Meryem/93-95) ve hiçbirisi arasında ayırım yapılmaksızın onlardan her birinin iyi işlerini mükâfatlandıracağını Kur'ân-ı Kerim'de şöyle haber vermiştir: " ... أَيُّ لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ ... "

¹² Akdemir, 262.

¹³ August Bobel (1978). *Kadın ve Sosyalizm*, Ankara, 46.

¹⁴ Necla Arat (1986). *Kadın Sorunu*. İstanbul, 153.

¹⁵ Topaloğlu, 17-18.

¹⁶ Bkz. Ateş, Süleyman (1991). *İslâm'ın Kadına Getirdiği Haklar*. *İslâmî Araştırmalar*, Ankara, C. 5, S. 4, s. 321; Abdülaziz Çavuş (1974). *Anglıgan Kilisesine Cevap*. trc. Mehmet Akif, Sadeleştiren: Süleyman Ateş, Ankara, s.164-166.

¹⁷ er-Râzî, Fahrüddin (1974). *Mefâtilu'l-Gayb*. Beyrut, C. 20, s. 55.

بَعْضُ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ... " (Dedi ki:) Ben, erkek olsun kadın olsun -ki hep birbirinizdensiniz- içinizden, çalışan hiçbir kimsenin yaptığını boşa çıkarmayacağım. Onlar ki, hicret ettiler, yurtlarından çıkarıldılar, benim yolumda eziyete uğradılar, çarpıştılar ve öldürüldüler; andolsun, ben de onların kötülüklerini örteceğim ve onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Bu mükâfat, Allah tarafından... " (3/ Âl-i İmrân/195).

2- Allah, kadın ve erkeğin hukuki açıdan birbirlerine eşit olduğunu, onlardan her birinin iyi işlerini mükâfatlandığı gibi kötü işlerini de cezalandıracağını Kur'an'da şöyle ifade eder: " O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için büyük bölük bölük kabirlerinden çıkacaklardır. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir" (99/ Zilzâl/6-8).

3- Kur'an, kadının toplumda aşağılanmasını, hor görülmesini, itilip kakılmasını şiddetle eleştirmiş (3/ Al-i İmran/182; 7/ A'raf/139; 8/ Enfâl/51; 9/ Mü'min/31; 22/ Hac/10; 41/ Fussilet/46; 16/ Nahl/58.59; 81/ Tekvir/8-9) ve ister kadın, ister erkek olsun, bütün insanların soyuna sopuna, ırkına ve rengine bakılmaksızın Allah karşısında hukukî açıdan eşit olduğunu, Allah katında üstünlüğün ancak takva ile yani üstün ve değerli olanın iman ve ahlâk sahibi kişi olacağını şöyle ifade eder: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ " "Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır" (49/ Hucurât/13).

4- İslâm, erkek veya kız çocuğu sahibi olmanın ebeveynlerin ellerinde olmadığını, bunları insana bahşedenin Allah olduğunu ve bunda kulun hiçbir rolünün olmadığını, bundan dolayı da erkek-kız ayırımı yapmadan, Allah'ın yaratıklarına rıza gösterilmesi gerektiğini Kur'an'da şöyle ifade eder: " اللَّهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِمَّا أَنْثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذَّكَورَ . أَوْ يَزْوَجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَبِيرٌ " "Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder. Yahut onları, hem erkek hem de kız çocukları olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır kılar. O, her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir" (42/ Şûrâ/49, 50).

5- Kur'an, cahiliye dönemi Araplarında olduğu gibi babaların kız çocuklarının doğumlarından ötürü ar duymamalarını ve onları öldürmemelerini şöyle emreder: " وَإِذَا بُنِيَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ . يَتَوَارَىٰ مِنْ " "Onlardan birine kız müjdelendiği zaman öfkelenmiş olarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı kavminden gizlenir. Onu, aşağılık duygusu içinde yanında mı tutsun, yoksa toprağa mı gömsün! Bakın ki, verdikleri hüküm ne kadar kötüdür!" (16/ Nahl/58-59), " قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا " "Bilgisizlikleri yüzünden beysizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine verdiği rızık, Allah'a iftira ederek (kadınlara) haram kılanlar, muhakkak ki ziyana uğramışlardır. Onlar gerçekten sapmışlardır ve doğru yolu bulacak da değillerdir" (6/ En'am/140), " وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ " "Geçim endişesi ile çocuklarınızın canına kıymayın. Biz, onların da sizin de rızıkınızı veririz. Onları öldürmek gerçekten büyük bir suçtur" (17/ İsrâ/31).

6- İslâm öncesi toplumlarda - daha önceden belirtmiş olduğumuz veçhile - kadınlar babalarının, eşlerinin veya yakın akrabalarının bırakmış oldukları tereke (miras)tan pay alamazlardı. Yani mirastan mahrum bırakılırlardı. İslâm'ın gelmesiyle kadının bu mağduriyeti giderildi. Erkekler nasıl vâris olabiliyorlarsa, kadınlar da aynı şekilde Kur'an'ın şu emri mucibince vâris olmaya başladılar. " أَنَا، بَابَا وَآكْرَابَاتِنَا (مِيرَاسًا) " "Ana, baba ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. Ana, baba ve akrabaların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır. Allah, bırakılanın azından da çoğundan da bunları farz kılınmış birer hisse olarak belirlemiştir" (4/ Nisâ/7).

Sonuç olarak şunu açıkça ifade etmek gerekir ki, İslâm'da kadının müstesna bir yeri vardır. Zira o; Hz. Peygamber'den sonra İslâm davetine ilk muhatap olan ve Hz. Peygamber tarafından yapılan kutsal davete icâbet eden ilk kişidir. Yani İslâm Peygamberine ilk inanan kişi bir kadındı. Hz. Peygamber o kutlu kadın için şöyle buyurmaktadır: "Allah bana Hatice'den daha hayırlı bir kadın vermemiştir. Bütün insanlar bana inanmazken o bana inanmıştı. Herkes beni yalanlarken o beni tasdik etmiş, insanlar benden kaçarken o beni malı ile desteklemişti."¹⁸ İslâm'da, dini uğruna ilk şehit olan Ammar'ın annesi Sümeyye de bir kadındı. Asr-ı saadette kocasını Hz. Peygamber'e şikâyet eden ve durumunu Allah'a arz eden ve hakkında Kur'an âyetinin nazil olmasına sebep olan kişi de bir kadındı. (58/ Mücâdele/1-4). Hz. Peygamber'in rızası alınmadan cennete

¹⁸ İbn Hacer Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Askalâni (1987). *el-İsâbetü fi Temyizi's-Sahabe*. Mısır: Dâru'l- Kütübü'l-İlmiyye, C.4, s. 275.

girilemeyeceğini ve cennetin ayakları altında olduğunu belirttiği kişinin de bir kadın olduğunu unutmamak gerekir.

III. AİLE ve AİLE SORUNLARI

Aile:

Toplumun en küçük sosyal birimi ve temel taşı olan aile, nikâh adını verdiğimiz kutsal bir bağla birbirine bağlanan karı koca ve çocuklardan meydana gelen küçük topluluğa denir. İslâm hukukunda ise; “şer’an aranan şartlar çerçevesinde aralarında evlenme engeli bulunmayan bir erkekle bir kadının hayatlarını geçici olmaksızın birleştirmelerini sağlayan akdi ve bu yolla eşler arasında meydana gelen evlilik ilişkisine” nikâh denir.¹⁹ Böylece birbirine haram olan kadın ve erkek, nikâh akdi vasıtasıyla birbirine helal olmuş olurlar.

Toplumun en kutsal birimi olan aile, İslâm dini nezdinde son derece önemli olan bir kurumdur. Çünkü insan neslinin devamı, nesebin muhafazası ve sağlıklı toplumların oluşması bu kurumun sağlam temeller üzerine inşa edilmesiyle mümkündür. Bundan dolayıdır ki, İslâm hukukuna göre ailenin oluşması için nikâh, olmazsa olmaz şart olarak kabul edilmiştir. Aksi takdirde meşru olmayan sebeplerle başka bir ifade ile nikâh akdi olmaksızın iki cinsin bir araya gelmesiyle insanların oluşturmuş oldukları topluluklara aile denmez. Zira bu birlikteliğin temelinde nikâh değil, zina, fuhuş ve iffetsizlik vardır. İslâm dini ise, zina, fuhuş, iffetsizlik ve gayr-ı meşru ilişkilerin her türlüşünü haram saymış ve şiddetle yasaklamıştır. Konuyla ilgili olarak Kur’ân şöyle buyurmaktadır: “وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوَاجَ إِذَا كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا” “Zinaya yaklaşmayın. Zira o, bir hayâsızlıktır ve çok kötü bir yoldur” (17/İsrâ/32).

İslâm dini, insan neslinin devamı ve sağlıklı toplumların oluşması için evlenmeyi, evlilik için meş’uru olan nikâhı, evlilik kurumunun başarıyla yürütülmesi ve her iki tarafın mutlu bir şekilde hayatlarını idame ettirebilmeleri için de, tarafların eş seçerken bazı hususlara dikkat etmeleri gerektiğini ifade eder. Konuyla ilgili olarak Hz. Peygamber bir hadis-i şeriflerinde; “Kadın dört şey için nikâhlanır. Malı, soyu, güzelliği ve dini. Siz dindarı tercih ediniz ki, elleriniz hayır görsün”,²⁰ başka bir hadis-i şeriflerinde; “Dünya bir geçimden ibarettir. Şu geçim dünyasının en güzel nimeti de salih kadındır”²¹ bir diğer hadis-i şeriflerinde ise şöyle buyurmaktadır: “Mü’min, Allah korkusundan ve O’na itaatten sonra, salih kadından yararlandığı kadar hiçbir şeyden yararlanmamıştır. Çünkü ona emretse sözünü dinler, yüzüne baksı kendisini sevindirir, üzerine yemin etse yeminini doğru çıkarır, başka bir yere gitse kendisinin yokluğunda namusunu ve malını korur”.²²

Yukarıda zikretmiş olduğumuz hadis-i şeriflerden anlaşıldığı üzere evlenecek ve yuva kuracak bireyler, eş seçiminde Hz. Peygamber’in belirtmiş olduğu dört hususu göz önünde bulundurmalarıdır. Özellikle de eş olarak seçilecek olan kadın veya erkeğin dindarı ve salih olanı tercih edilmelidir. Diğer özellikler ise ikinci planda tutulmalıdır. Bu hususta Hz. Peygamber’den rivayet edilen bir hadiste Resûlullah malın ve güzelliğin getirebileceği olumsuzluklara dikkati çekmiş ve evlilikte eş seçimi hususunda özellikle dindarlığın tercih edilmesini tavsiye ederek şöyle buyurmuşlardır: “Sırf güzellikleri sebebiyle kadınlarla evlenmeyin. Zira güzelliklerinin onları (kibir ve gurur sebebiyle) alçaltacağından korkulur. Onlarla sırf malları sebebiyle de evlenmeyin. Zira malları onları azdıracığından korkulur. Ancak onlarla dindarlıklarından dolayı evlenin. Yemin olsun ki, burnu kesik, kulağı delik siyahî dindarı bir köle (dindarı olmayan hür kadınlardan) daha üstündür”.²³

İslâm dinine göre tesis edilmek istenilen bir yuvanın sağlam ve kalıcı olabilmesi, eşlerin huzur ve mutluluk içinde hayatlarını sürdürebilmeleri için bu yuvanın Allah ve Resûlü’nün ortaya koymuş olduğu ilkelere uygun bir şekilde tesis edilmesi ve karı kocanın da bu ilkelere uygun bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir.²⁴ Aksi takdirde aile içinde ne karı-kocanın, nede iki tarafın aileleri tarafından tasvip edilemeyecek birçok olumsuzlukların meydana gelmesi kaçınılmaz bir hal alacaktır.

İşte şimdi aile içinde muhtemel çıkabilecek sorunları ve bunların çözüm yollarını açıklamaya gayret edeceğiz.

Aile Sorunları:

1. Kadınların yaratılıştan gelen biyolojik / fizyolojik farklılıkları göz ardı edilip, bütün konularda olduğu gibi aile reisiği konusunda da mutlak bir şekilde kadının erkeğe eşit olduğunun iddia edilmesi.
2. Erkeklerin kadınlar üzerinde mutlak bir şekilde hâkim olduğunun iddia edilmesi.

¹⁹ Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi (2007) İsta.nbul, C. 33, s. 112. Nikâh akdinin geçerli olmasının şartları için bkz. Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, (2007). İstanbul, C. 33, s. 114. Ayrıca Evlenilmesi haram olan kişiler için de bkz. 4/Nisâ/22-23.

²⁰ Buhârî. Nikâh. 15; Ebû Dâvûd. Nikâh. 2; İbn Mâce. Nikâh. 6; Nesâî. Nikâh. 13; Dârimî. Nikâh. 4.

²¹ Müslim. Radâ’. 17.

²² İbn Mâce. Nikâh. 5.

²³ İbn Mâce. Nikâh. 6.

²⁴ Yuva kurulurken tarafların (karı kocanın) dikkat etmesi gereken hususlar ile karı kocanın birbirlerine karşı sorumlulukları ile ilgili hususlar için bkz. Bekir Topaloğlu, 78.

3. Karı-kocanın evlilik müessesesinin kendilerine yüklemiş olduğu sorumlulukları göz ardı edip, yükümlülüklerini yerine getirmemeleri.

4. Anne babaya bakmak.
5. Evlenmenin zorlaştırılması.
6. Kadınlara şiddet uygulanması.

Yukarıda saydığımız bu ve benzeri problemler, aslında sadece kadın ve aile konusunda değil, diğer birçok İslâmî konuda da meydana gelen hata ve yanlışların temel sebeplerini oluşturmaktadır. Bundan dolayıdır ki diğer İslâmî konularda olduğu gibi kadın ve aile sorunları konusunda da hatalardan arındırılmış doğru ve gerçek olanı ortaya koyabilmek için, bu yanlışlardan kaçınmak büyük ölçüde yeterli olacaktır. Bizde bu hususu göz önünde bulundurarak, İslâm'a göre aile sorunlarını, içine düşülen hataları ve sorunların çözüm yollarına dikkat çekeceğiz.

1. Aile reisliği konusunda kadının erkeğe mutlak bir şekilde eşit olduğu meselesi

Kadınların yaratılıştan gelen biyolojik / fizyolojik farklılıkları göz ardı edilip, bütün konularda olduğu gibi aile reisliği konusunda da kadın ve erkeklerin mutlak bir şekilde eşit olduğu iddia edilmektedir. Kadın ve erkek eşitliği meselesini "eşitlik" kavramının ne anlama geldiğine bakarak ele alalım. Acaba üzerinde yaşamış olduğumuz bu dünyada mutlak bir eşitlik söz konusu mudur? Fizyolojik ve biyolojik bakımından kadın ve erkeğin vücut teşekkülü, bunlara bağlı maddî ve manevî görevler bakımından ne zaman birbirlerine eşit olmuşlardır? Ayrıca yöneten-yönetilen, zengin-fakir, işveren-işçi... vs. sınıf ve gruplar ne zaman yer yüzünden kaldırılabilmiştir? O halde; eşitlik düşüncesiyle kadın ve erkek herkesin insan olması hasebiyle çocuk doğurması veya başkasına ilkah (çocuk aşısı) yapması veyahut herkesin yöneten, zengin, işveren... vs. olması akıl dışı ve imkânsız bir şey ise, ailede hem kadının, hem de erkeğin aynı anda "aile reisi" olması da o nispette imkânsız ve akıl dışıdır. Bundan dolayıdır ki, herkesin "yöneten" olması nasıl imkânsız ve mutlaka birilerinin de yönetilen olması bir zaruret ise, ailede bir "yöneten" in olması da öylece bir zarurettir.²⁵ Binaenaleyh İslâm dini bu yöneticilik ve reislik görevini erkeğin biyolojik, fizyolojik bakımdan kadından daha güçlü, daha dayanıklı olmasından ve ayrıca ailenin başı ve reisi olarak aile fertlerinin nafakalarını temin etmek zorunda olması hasebiyle erkeği aile reisi olarak belirlemiştir (Nisâ, 4/34). Bunda şaşılacak veya yadırganacak hiçbir husus yoktur. Ayrıca İslâmın 14 asır öncesinden beyan etmiş olduğu erkeğin aile reisi olarak belirlenmesi hususu, bu günkü Türk Medeni Kanunu olmak üzere birçok gelişmiş ülkenin medeni kanununda da durum aynı şekilde belirlenmiştir.

İslâm'ın erkeği aile reisi olarak tayin etmesi, erkeğin kadın üzerinde mutlak hâkim, zorba, kadına her istediğini yaptıran, onu sahip olduğu hukuki haklarından mahrum eden ve onu köle gibi evirip çeviren biri olduğu anlamına gelmemektedir. Bilakis Kur'an karı-koca ilişkileri dışında kadın ile erkeğe, birbirini tamamlayan, birbirine destek olan iki insan, iki inanan mü'min olarak bakmaktadır. Konumuzla ilgili birkaç âyet meali sunmakta fayda vardır. Mesela:

a) " مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّاهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ " "Erkek veya kadın, kim mü'min olarak iyi iş işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz" (16/Nahl/97).

b) " وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ " "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah mutlak güç, hüküm ve hikmet sahibidir" (9/Tevbe/71).

c) " إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا " "Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mü'min erkeklerle mü'min kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır" (33/Ahzâb/35).

d) " فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَعِزُّوا بِذَنْبِكُمْ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلِّبَكُمْ وَمَتَّوَكِّمَكُمْ " " (Ey Muhammed) bil ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanan erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile!" (47/Muhammed/19).

²⁵ Bkz. Mehmet Hayri Kırbasoğlu (1991). Kadın Konusunda Kur'an'a Yöneltilen Başlıca Eleştiriler. *İslâmî Araştırmalar*, Ankara, C.5, S. 4, s. 272-273.

e) “إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفْتِ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ”
“Rableri onların dualarını kabul edip şu cevabı verdi: ‘Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayıf etmeyeceğim...’ (3/Âl-i İmrân/19).

Âyet meallerinde de açıkça görüldüğü üzere İslâm’ın kadın ve erkeğe bakış açısı budur. Yani İslâm dini erkeği, fiziki bakımdan kadından daha güçlü olduğu ve kadının geçimini sağlamak zorunda olduğundan, ayrıca karı-koca ilişkilerinin sağlıklı devam etmesi, ailede iki başlılığın önlenmesi, aile düzeninin korunması, huzur ve saadetin temini için onu aile reisi olarak tayin etmiştir. Bunun dışında kalan hususlar da ise kadın hürdür ve Allah katında hukuksal itibarıyla kadının erkeğe veya erkeğin kadına üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir (19/Hucurât/13).

2. Erkeklerin kadınlar üzerinde mutlak bir şekilde hâkim olduğunun iddia edilmesi meselesi

Toplumumuzda yanlış anlaşılan konulardan biri de erkeklerin kadınlar üzerinde mutlak olarak hâkim oldukları meselesidir. İslâm’da kadın konusunun sürekli olarak gündemde tutulduğu günümüzde, birbirinin tam tersi iki düşüncenin varlığı göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki, bazı çevrelerin bilinçli veya bilinçsiz olarak güya “İslâm dininin kadına değer vermediği, onu aşağılayıp horladığı ve erkeklerin onlar üzerinde mutlak hâkim oldukları” düşüncesidir. İkincisi ise, bu iddiaların yanlışlığını savunan ve iddiasını savunurken de başka bir hataya düşen kesimin düşüncesidir.

Bu iki düşünce tarzından ilki olan, “İslâm dininin kadına değer vermediği, aksine erkeği kadından üstün gördüğü” şeklindeki iddialarının yanlış olduğunu, bilakis dünya tarihinde eşi benzeri görülmediği şekilde kadının olması gereken konuma İslâm’ın getirdiğini yukarıda vermiş olduğumuz Kur’ân âyetleri ışığında açıkladık.

Birinci grubun iddiasının yanlış olduğunu savunan, ancak bu iddiayı savunurken de başka bir hataya düşen kesimin iddiasına gelince bunlar; “İslâm’ın kadını yücelttiğini ve ona en geniş hak ve hürriyetleri verdiğini” ancak, “... وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلِيَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلِيَهُنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ” “... Kadınların da ödevlerine denk belli hakları vardır. Ancak erkekler, kadınlara göre bir derece üstünlüğe sahiptirler. Allah azîzdir, hakîmdir.” Bakara sûresinin 228. âyeti ile Nisâ sûresinin “الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْعَمُوا” “Allah’ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılmaması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur...” 34. âyetini delil göstererek “erkeğin kadından üstün olduğunu, ona istediği gibi davranabileceğini ve ona hâkim olduğunu” iddia ederler.

İkinci grubun İslâm’ın kadına değer verdiği, onu olması gereken konuma yücelttiği ve geniş hak ve hürriyetlerle donattığı hususu son derece doğru ve isabetli bir görüş olmasına rağmen, Bakara sûresinin 228. âyetinde geçen “... Ancak erkekler, kadınlara göre bir derece üstünlüğe sahiptirler.” ifadesi ile yine Nisâ sûresinin 34. âyetinde geçen “... erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur...” ifadesinden hareketle erkeğin kadın üzerinde mutlak hâkim olduğu, onu sahip olduğu haklarından mahrum bırakabileceği ve hatta tabir caizse ona şiddet uygulayıp, köle muamelesi yapabileceği iddiasında bulunmaları ise son derece yanlış olan bir husustur. Konunun yanlışlığını yukarıda izah etmiştik.²⁶ Zira daima adaleti emreden (11/Nahl/90), insanlığa zulmü şiddetle meneden (3/Âl-i İmrân/182; 8/Enfâl/51; 9/Mü’min/31; 22/Hac/10; 41/Fussilet/46), iyiliği emredip ve kötülüğü yasaklayan bir dinin (11/Nahl/90) ve o dinin “Âlemlere rahmet olsun.” diye gönderdiği Peygamberinin (21/Enbiya/107) Kur’ân’a muhalif davranması, kadını aşağılaması ve hor görmesi mümkün müdür? Aksine Allah kadını asırlarca maruz bırakıldığı aşağılanmalardan kurtarmak ve böylece ona toplum içindeki şeref, haysiyet, onur ve itibarını iade etmek için İslâm dinini ve Ulu Peygamberini göndermiştir.

Konunun daha da iyi anlaşılması ve toplumdaki yaygın olan yanlışlığı bertaraf etmek için bir kez daha diyoruz ki; İslâm dini bu günkü ileri, çağdaş ve modern birçok ülkenin medeni kanunlarının kabul ettiği aile içindeki karı-koca ilişkilerinde erkeği aile reisi olarak tayin etmesi ve biyolojik-fizyolojik farklılıklar dışında kadın ve erkeği, birbirini tamamlayan, birbirine destek olan, iki insan olarak Allah katında birbirine denk-eşit saymış ve hukuk karşısında sorumluluk itibarıyla de aralarında hiçbir farkın olmadığını asırlar öncesinden haber vermiştir.

Yeri gelmişken şunu da belirtelim ki, gerek kadın-erkek konusunda, gerekse de diğer İslamî konularda “Kur’ân ve Sünnet’e ters düşen her görüş ve uygulama Müslümanlarca benimsenmiş olsa bile İslâm dışıdır”.²⁷ Ayrıca şu husus da iyi bellemelidir ki, İslâm dışı herhangi bir görüş veya uygulama Müslümanlarca benimsenmiş ve kabullenmiş olsa bile, onun İslamî olduğunu hiçbir şekilde göstermez. Onun içindir ki, gerek geçmişte, gerekse günümüzde kadın-erkek konusunda -eğer varsa ki, vardır- insanların zihinlerindeki yanlış düşünce ve uygulamalardan İslâm dini beri ve uzaktır.

²⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Akdemir, C. 5, S. 4, s. 266-267; Kırbasoğlu, C.5, S. 4, s. 272-273.

²⁷ Kırbasoğlu, C.5, S. 4, s. 276

3. Karı-kocanın evlilik müessesesinin kendilerine yüklemiş olduğu sorumlulukları göz ardı edip, yükümlülüklerini yerine getirmemeleri meselesi

Evlilik müessesesi sadece iki kişi arasında cereyan eden bir husus değildir. O, aynı zamanda toplumun en kutsal birimi olan ailenin oluşmasının temelini teşkil eder. Aile ise daha önceden de belirtmiş olduğumuz gibi, “nikâh adını verdiğimiz kutsal bir bağla birbirine bağlanan karı koca ve çocuklardan meydana gelen küçük topluluktur”. Temelinin Allah ve Resûlünün isimlerinin anılarak tesis edildiği bu kutsal topluluğun çekirdeği konumundaki karı-kocanın huzurlu ve mutlu bir şekilde hayatlarını devam ettirebilmeleri için, her ikisinin de uymak zorunda oldukları bazı hak ve sorumluluklar vardır. Eşlerin uymak zorunda oldukları bu hak ve sorumluluklara Kur’ân-ı Kerim’de “hududullah”²⁸ yani “Allah’ın belirlediği sınırlar” denilmektedir. Kim “... وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ” “... Allah’ın koyduğu sınırları aşarsa onlar zalimlerin ta kendileridir” (2/Bakara/229). Öyle ise, eşlerin bu sınırları muhafaza edip, korumaları gerekir. Aksi takdirde Kur’ân’ın ifadesiyle “haddi aşmak” olur ki, bu da aile yuvasının yıkılmasına sebep olur.

Çeşitli vesilelerle eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarının neler olduğunu soran sahabeye Allah Resûlü Hz. Muhammed, erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi kadınlarında erkekler üzerinde haklarının olduğunu belirtmiş ve özellikle de Veda hutbesinde bunların neler olduğunu veciz bir şekilde açıklamışlardır. İşte Hz. Peygamber’in hadislerinden derlemiş olduğumuz eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarını şöyle özetlemek mümkündür:

Erkeklerin idare ve himayelerine Allah’ın bir emaneti olarak tevdi edildikleri eşlerini hoş tutmaları, geçim ve nafakalarını sağlamaya çalışmaları, yediklerinden yedirmeleri, giydiklerinden giydirmeleri, yaptıkları işin veya kendilerinin çirkin olduğunu söylemekten kaçınmaları, onları yataklarında yalnız bırakmamaları, onlara karşı kin beslememeli, dövmemeli, bilakis nazik, merhametli ve hoş görülü davranmaları, huzur bozucu tutum ve davranışlardan kaçınmaları, kadınların da bunlara mukabil eşlerini hoş tutmaları, çağrıldıkları zaman yanlarına varmaları, namus, iffet ve mallarını korumaları, yaptıkları harcamalarda israftan kaçınmaları, eşlerinin izni olmadan bir kimseyi evlerine almamaları, aile yuvasını zedeleyecek gizli, saklı her hangi bir iş yapmaktan sakınmaları ve eşlerinin rızasını kazanmaya çalışmalıdırlar.²⁹

Netice olarak eşler Allah ve Resûlünün belirlemiş oldukları sınırlar çerçevesinde hayatlarını tanzim etmeye çalışmalı ve gayret edilmelidirler. Eğer böyle yapacak olurlarsa, hayatları gülistana dönüşür.

4. Anne-Babaya bakmak meselesi

Günümüzde eşler arasındaki meydana gelebilecek problemlerden biri de maalesef anne ve babaya bakmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakılmaya muhtaç olan ebeveynler yalnızlığa terk edilmekte veya can paremiz olan yavrularımız kreşlerde hiç tanımadığımız insanlara bırakıldığı gibi, anne ve babalarımız da huzur evi diye nitelendirilen yerlerde başkalarına bırakılmaktadırlar.

İslâmî duyarlılığa, örf, adet ve geleneklerine bağlı olan ve özellikle de yarın kendilerinde yaşlanıp bakıma muhtaç duruma gelebileceklerini düşünen eşler anne ve babalarını yanlarına almak istediklerinde, buna çeşitli nedenlerden dolayı karşı çıkan eşlerle, istemeyerek de olsa aile içinde bazı huzursuzluklar ve problemler meydana gelmektedir. Bu problemi çözümlen tek yolu da Allah ve Resûlünün öğretilerine uymaktır. Zira Allah Kur’ân-ı Kerim’de: “ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالُو الدِّينِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا . وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا ” “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara ‘öf!’ bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: ‘Rabbim!, Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı’ ” (17/İsrâ/23-24) buyurmuştur. Hz. Peygamber de “Kime iyilik edeyim” diye soran bir sahabeye üç defa: “Annene, annene, annene” demiş, daha sonra da babasına ve komşusuna iyilik etmesini tavsiye etmiştir.³⁰ Yine Hz. Peygamber: “ihtiyarlık zamanında annesine,

²⁸ Topaloğlu, 77.

²⁹ Konu ile ilgili geniş bilgi için bkz. Buhârî. Nikâh. 6; Müslim. Radâ’. 17; İbn Mâce. Nikâh. 3-4; Ebû Dâvud. Nikâh. 41-42; Muhammed b. Abdillâh el-Hatib el-Ömerî et-Tebrizî (2008). *Müşkâtü’l-Mesâbil*. Beyrut: el-Mektebü’l-İslâmî, C. II, s. 203; İbn Kayyim el-Cevziyye (1991). *İ’lâmü’l-Muvakkîin ‘an Rabbi’l-Âlemîn*. Mısır: Dârü’l-Kütübü’l-İlmiyye, C. IV, s. 385; İbn Kesir Ebû’l-Fidâ İsmail b. Ömer (1969). *Tefsirü’l-Kur’ân-il-Azim*. Riyad: DâruTayibe, C.I, s. 606-609; 2/Bakara/228 ve 4/Nisâ/34. âyetinin tefsiri; Taberî, Muhammed b. Cerir et-Taberî (1972). *Câmi’ul-Beyân fi Te’vil, l-Kur’an*. Kahire: Mektebetü İbnTeymiyye, C.IV, s. 499-538; 2/Bakara/228; 4/Nisâ/34; Kurtûbî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Kurtûbî (2006). *el-Câmi’ li Ahkâmî’l-Kur’ân*. Beyrut: er-Risalah, C.VI, s. 278-289.

³⁰ Buhârî. Edeb. 2; Mansûr Ali Nâsif (1973). *et-Tâc’ül-Câmi’ li’l-Usuli fi’l-Ahadisi er-Resûl*, Beyrut: DâruTayibe, C. 5, s. 339.

babasına yahut bunlardan yalnız birine yetiştiği halde bunların rızasını kazanarak cennete giremeyen kimsenin burnu yerlerde sürünsün” buyurmuşlardır.³¹

5. Evlenmenin zorlaştırılması

İslâm dini, insan neslinin devam edip çoğalması, nesebin korunması, toplumdaki ahlâkî çözülme ve bozuklukların önüne geçilmesi ve kişinin ruhî ve nefsanî bir rahatlığa kavuşması için evliliği tavsiye etmiş, evlilik çağına gelmiş gençlerin anne-babaları tarafından evlendirilmelerini öğütlemiştir. Hatta Yüce Allah, maddi imkânsızlıklar sebebiyle evlenemeyen gençlere yardım edilmesini topluma ifa edilmesi gereken bir vecibe olarak yüklemiş ve bekârların da evleninceye kadar iffetlerini korumalarını emretmiştir. Bu husus Kur’ân-ı Kerim’de şöyle ifade edilmektedir: “ وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَانِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ... وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَانِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ... وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَانِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ... وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَانِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ... ” “Sizden bekâr olanları, kölelerinizden ve cariyelerinizden durumu uygun olanları evlendirin. Eğer bunlar yoksul iseler, Allah onları lütfuyla zenginleştirir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir. Evlenmeye gücü yetmeyenler de, Allah kendilerini lütfuyla zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar...” (24/Nûr/32-33). Hz. Peygamber de: “Size, dinî ve ahlaki yaşantısı hoşunuza giden kimseler geldiğinde onları evlendirin. Aksi takdirde yeryüzünde kargaşa ve büyük bir ahlaki bozulma meydana gelir.” buyurmuştur.³²

Ülkemizde son yıllarda çeşitli nedenlerden dolayı evlilik çağının 25-30 yıllara çıkması, genç yaşlarda evlenmek isteyen gençlerden ise İslâm’ın reddettiği başlık parasının istenmesi, düğünlerde aşırı derecede takı talep edilmesi, akla hayale gelmeyen gereksiz masraflarla gençlerin yuva kurmaları zorlaştırılmaktadır. Hatta maddi imkânı olmayan kişiler evlenememekte veya büyük bir düğün borcu altına girmektedirler. Bu durum tarafları zorlamakta ve evliliğin ileriki yıllarında taraflar arasında huzursuzluk ve problemlerin çıkmasına neden olmaktadır. Bu ve benzeri durumların yaşanmaması, gençlerin meşru olmayan ortamlardan ve özellikle zina fitnesinden uzak tutulmaları, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmeleri için başta aileler olmak üzere toplumun bütün katmanları İslâmın ön gördüğü evlilik müessesesinin kurulmasına yardımcı olmaları, Allah ve Resûlünün ortaya koymuş olduğu hükümlere uymaları gerekmektedir. Zira İslâm’da ön görülen evliliğin kolaylaştırılması, genç çiftlerin mutlu ve bahtiyar bir hayat sürmeleridir. Nitekim Hz. Peygamber konu ile ilgili olarak: “Nikâhın en hayırlısı kolay ve külfetsiz, masrafsız olanıdır” buyurmaktadır.³³

6- Kadınlara şiddet Uygulanması

Yüzyıllardan beri devam eden, toplum tarafından benimsenirse de aile içinde sürekli artış gösteren ve son zamanlarda sıklıkla duyduğumuz kadına yönelik şiddet doğu-batı, inanan-inanmayan farkı gözetmeksizin her yaşta, toplumda, eğitim düzeyinde meydana gelen ve giderek büyüyen bir sosyal problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aile içinde kadına şiddetin temelinde birçok psikolojik ve sosyolojik nedenlerinin yanı sıra genellikle erkeklerin, sahip oldukları fiziki güç, kuvvet ve diğer bir takım sebeplerden dolayı özellikle de İslâm öncesi cahiliye döneminden kalma örf, adet ve geleneklere körü körüne bağlanma ve İslâmî yaşantıdan uzak bir yaşam tarzı benimsemelerinden ötürü kadınları ikinci sınıf varlıklar olarak görmeleri ve onlara bu doğrultuda muamelede bulunmaları yer almaktadır. Kadına yönelik şiddetin İslâm’dan kaynaklandığı, kadının kocası tarafından dövülebileceği ve bu yetkinin de erkeğe Allah tarafından verildiği bazı çevrelerce savunulmaktadır. Bu iddialarını ise Kur’ân-ı Kerim’de yer alan: “ ... الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ ... وَأَضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أطمَعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا فَاَلصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ ” “Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır... İyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah’ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da ‘gayb’ı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah çok yücedir, çok büyüktür.” Nisâ suresinin 34. ayetine dayandırmaktadırlar. Söz konusu ayetin hemen her yerde görebileğimiz, neredeyse bütün tefsir ve meâllerde âyetin anlamı, kadına yönelik dövme eylemine izin verildiği şeklindedir.³⁴

Yukarıda meâlini vermiş olduğumuz Nisâ suresinin 34. ayetinin anlamında ihtilafa düşülen üç kelimedenden biri olan “**vadribühünne (وَاضْرِبُوهُنَّ) /onları (hafifçe) dövün**” kelimesi, eğer Kur’ân’da yer alan

³¹ Müslim. el-Bir ve’s-Sıla ve’l-Adâb, 2551; İbn Kesir. *Tefsirü’l-Kur’ân’il-Azim*. C. 5, s. 284; Cessâs, Ahmed b. Ali Ebûbeker er-Râzî. *Ahkâmü’l-Kur’an*. Beyrut: Dâru İhyâü’t-Türâsi’l-Arabî, C.III, s.1574; Mansûr Ali Nâsîf (1973). *et-Tâc’ül-Câmi’ li’l-Usuli fi’l-Ahadisi er-Resûl*, Beyrut: DâruTayibe, C. 5, s. 339.

³² Tirmizî. Nikâh. 3.

³³ Ebû Dâvud. Nikâh. 37.

³⁴ Bkz. Konuyla ilgili mukaddem ve muahher tefsir kitapları, günümüz Kur’ân-ı Kerim meâlleri ve ayrıca bkz. Kırbaoğlu, s. 272; Mehmet Okuyan. s. 117-127.

aile hayatını düzenleyen ayetler tefsir edilirken ayetlerin siyak-sibak'ına, esbab-ı nüzulüne, vucûh'una ve özellikle kendi özgün bağlamı ve kendi tarihselliği içinde okunup anlaşılmasına dikkat edilmiş olsaydı herhalde kadına yönelik şiddetin kaynağı olarak bu ayet gösterilmezdi. Zira bu husus yirminci yüzyılın başlarına kadar bütün müfessirlerce başta Hz. Peygamber olmak üzere sahabe ve tâbiûn neslinden nakledilmiş açıklamalar göz önünde bulundurulmak suretiyle hep bu şekilde anlaşılmış ve tefsir edilmiştir. Çünkü onlar ve günümüzün kahir ekseriyeti müfessirler; "Bir sözün en doğru şekliyle söylendiği yerde, doğal bağlamı içerisinde ve doğrudan muhatapları nezdinde anlaşıldığını tartışmanın yersiz olduğunu ve Kur'an'ın en doğru şekliyle sahabe tarafından anlaşıldığı kanaatindedirler. Zira Kur'an Arabi bir lisanla, Arabi bir hüküm olarak, yani sahabenin dil, idrak ve kültür kodlarına uygun şekilde nazil olmuştur. Bu yüzden, Kur'an'ın aslında ne dediğini ve kime ne söylediğini en iyi anlayıp kavrayanlar, vahyin nüzulüne bizzat şahit olmanın ve Hz. Peygamber'in yanında bulunmanın avantajına da sahip olan sahabilerdir."³⁵

Yirminci yüzyılın başlarında ve özellikle günümüz bazı çağdaş müfessirler sözü edilen Nisâ suresinin 34. ayetindeki "**vadribüühünne (وَاضْرِبُوهُنَّ) /onları (hafifçe) dövün**" kelimesinin otuzdan fazla anlamının olduğunu ve bunlar içerisinde en meşhurunun ve kullanıma uygun olanının da "**onlarla (cinsel) ilişki kurun.**", "**onları çıkarın.**", "**onları evden çıkarın/buldukları yerden başka bir yere gönderin.**" veya "**dışarı göndermek, çıkarmak**" ifadesi olduğunu, dolayısıyla ayetin anlamının şu şekilde olması gerektiğini belirtmişlerdir. "... Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır... İyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah'ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da 'gayb'ı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) '**onlarla (cinsel) ilişki kurun**' -veya- '**onları evden çıkarın/buldukları yerden başka yere gönderin.**' Eğer itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah çok yücedir, çok büyüktür"³⁶

Günümüz bazı çağdaş müfessirlerin³⁷ Kur'an-ı Kerim'in kendi özgün bağlamı ve tarihselliği içinde okunup yorumlanması gereken "**Vadribüühünne (وَاضْرِبُوهُنَّ) /Onları (hafifçe) dövün**" anlamı yerine, "**onlarla (cinsel) ilişki kurun.**", "**onları çıkarın.**", "**onları evden çıkarın/buldukları yerden başka bir yere gönderin.**" veya "**evden uzaklaştırmak**" gibi bir mana vermelerinin hangi ilmî gerekçeye dayandırılarak verildiğini, doğrusu anlamak mümkün değildir? Zira daha öncede belirtmiş olduğumuz gibi söz konusu ayetteki "**وَاضْرِبُوهُنَّ / Onları (hafifçe) dövün**" kelimesine, ondokuzuncu yüzyılın sonlarında Batıda başlayan ve daha sonra da çağdaş, feminist Müslümanların gündemine giren kadın-erkek eşitliği, kadın hakları, özgürlük kavramlarının tartışılmaya başlandığı yirminci yüzyılın başlarına kadar hiç bir müfessir böyle bir anlam çıkarmamıştır. Ayrıca varsayalım ki Nisâ sûresinin 34. Ayetindeki "**وَاضْرِبُوهُنَّ**" kelimesine "**evden uzaklaştırmak**" manasını verdiğimiz takdirde, Hz. Peygamberden nakledilen "Sizden biri hanımını köle/cariye, hayvan döver gibi dövecek, gece vakti de (utanıp sıkılmadan) onunla aynı yatağa girecek, öyle mi?"³⁸ hadisine de aynı paralelde bir mana vermemiz gerekir. Zira bu hadis-i şerif de aynı konuyla bizatihi ilgilidir. Ancak hadis-i şerife böyle bir anlam takdir edildiğinde hadis-i şerif, "Sizden biri karısını köle/cariye, hayvan gibi evden uzaklaştıracak, gece vakti de onunla aynı yatağa girecek öyle mi?" gibi akle mugayir, saçmasapan bir anlam çıkmış olacak ki, bunu kabullenmek asla mümkün değildir.³⁹

Sonuç olarak, erkeklerin tedip amacıyla eşlerini dövme yetkisine sahip kılınması hususu Kur'an metninde var olan bir hakikattir ve bunu inkâr etmekte mümkün değildir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bu ifademiz sadece Kur'an'da "karı dövme" den söz eden bir ayet bulunduğuna dairdir. Aksi takdirde herhangi bir dönemdeki erkeklerin hanımlarına karşı şiddete başvurmalarını onaylamak ve böyle bir ahlakî düşüklüğü Kur'an'la temellendirmeye kalkışanları da kabullenmek asla tarafımızdan kabullenebilecek bir husus değildir.

³⁵ Mustafa Öztürk (2014). *Çağdaş İslam Düşüncesi ve Kur'ancılık*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, s. 215-216.

³⁶ A.g.e., s. 239; ayrıca 4/Nisâ sûresinin 34. ayetinde ihtilafa düşülen "كَوْمُونٌ" "kavvâmûn", "نُشُوْزُهُنَّ" "nuşûzehünne" ve "وَاضْرِبُوهُنَّ" "vadribüühünne" kelimelerinin anlamları için bkz. Mehmet Okuyan "Kadına Yönelik Şiddete Kur'an'ın Bakışı", *OMÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Samsun, 2007, S, 23, s. 117-127; Süleyman Ateş (1991). *İslâm'ın Kadına Getirdiği Haklar. İslâmî Araştırmalar*, Ankara, C. I, S. 4., s. 322-323; Mehmet Hayri Kırbaoğlu (1991). *Kadın Konusunda Kur'an'a Yöneltilen Başlıca Eleştiriler. İslâmî Araştırmalar*, C. 5, S. 4, s. 272.

³⁷ Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Ömer Özsoy (2004). *Kur'an ve Tarihsellik Yazıları*. Ankara, s. 138-139; Mustafa Öztürk. s. 239.

³⁸ Buhârî, *Tefsir*, 91. Nikâh, 93; Tirmizî, *Tefsir*, 91; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, C.V, s. 5.

³⁹ Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Cessâs, *Ahkâmü'l-Kur'an*, C. II, s. 188; İbnu'l Arabî, Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed el-Arabî el- Meâfirî el-Mâlikî el- İşbilî (2003). *Ahkâmü'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, C. I, s. 415; Komisyon (2014), *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/590, C. II, s. 58-61; Özsoy, Ömer, *Çağdaş Kur'an(lar) Üretimi Üzerine 'Karı Dövme' Olgusu Bağlamında 4.Nisâ, 34 Örneği*, İslâmiyat, Ankara, 2002, C. V, S. 1, s. 111-124; Mustafa Öztürk. *Çağdaş İslam Düşüncesi ve Kur'ancılık*; <https://serdargunes.wordpress.com/2014/01/04/nasize-kadinlari-dovmek-mi-yoksa-evden-uzaklastirmak-gibi-bir-disiplin-cezasi-vermek-mi/>.

Netice itibariyle hiçbir olayın haklı gösteremeyeceği kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın temelinde aslında dinin değil, bilakis dinin insanlar tarafından istismar edip yanlış yorumlanması, genellikle de erkeklerin sahip oldukları fiziki güç, kuvvet ve İslâm öncesi cahiliye döneminden kalma örf, adet ve geleneklere körü körüne bağlanma ve daha da önemlisi İslâmî yaşantıdan uzak bir yaşam tarzı benimsemelerinden kaynaklanmaktadır. Zira İslâm, bırakın kadına yönelik şiddeti teşvik etmesi, bilakis kadına yönelik şiddetin her türlüünü yasaklamıştır. İslâm nazarında kadın, eşlerinin canı sıkıldıklarında sınırlarını boşaltacakları bir meta değil, kendileri ile huzur ve sukunet bulabilecekleri, sevgi ve merhamet kaynağı olan bir eş (30/Rûm/21), bir anne, bir evlat ve her şeyden önce bir insandır. Öyle ise bizlere düşen görev, her konuda olduğu gibi kadınlar konusunda da Kur'an-ı Kerim'i referans alarak onun dediklerini doğru anlamak ve Hz. Peygamberin hayatına ve uygulamalarına bakmak olmalıdır. Nitekim Her konuda ümmetine "üsvetün hasena"⁴⁰ güzel bir örnek olan Peygamberimiz eşlerini boşanma konusunda muhayyer bırakacak derecede aile içi huzursuzluklar yaşadığı⁴¹ ve ifk hadisesi gibi çok zor ve ağır bir imtihandan geçmesine rağmen⁴² Kur'an dayakla tedibe ruhsat tanıdığı halde en ufak bir şiddet eğilimi göstermemiş, eşlerine asla el kaldırmamış ve onları dövmemiştir. Bilakis eşlerini döven arkadaşlarını "Sizden biri hanımını köle/cariye döver gibi dövecek, gece vakti de [utanıp sıkılmadan] onunla aynı yatağa girecek, öyle mi?"⁴³ gibi çarpıcı sözlerle kınamış, kadınlar hakkında Allah'tan korkulmasını, onlara haksızlık yapılmamasını, sözlü ve fiili şiddet uygulamamasını, kötü sözlerle tahkir edilmemesini, onlara iyi davranılmasını istemiş ve cahiliye âdeti olan kadına karşı şiddeti kesinlikle yasaklamış ve bu konuda ümmetine şu tavsiyelerde bulunmuşlardır: "Sizin hayırlınız kadınlarınıza /eşlerine en hayırlı olanlarınızdır.",⁴⁴ "Kadınlara yediğinizden yedin, giydiğinizden giydirin, onlara vurmayın ve onları kötülemeyin.",⁴⁵ "Müminlerin iman bakımından en mükemmel olanları, ahlâkı en güzel olanları ve eşine en yumuşak davrananlarıdır.",⁴⁶ "Sizin hayırlınız, eşi ve aile fertlerine hayırlı olanınızdır. Ben sizin, eşi ve aile fertlerine en hayırlı olanınızım".⁴⁷ İşte bu yüzden Müslümanlar için öncelikli rehberlik, Hz. Peygamber'in rehberliğidir. Unutmamak gerekir ki Kur'an Hz. Peygamber de dâhil olmak üzere bütün herkese hitap etmekte, ancak herkes ilahi hitabın gereklerini Hz. Peygamber gibi yerine getir(e)memektedir.⁴⁸

SONUÇ

Sonuç olarak diyebiliriz ki; İslâm dini kadına, insan olması hasebiyle değer vermiş ve onu hiçbir zaman erkeklerden ayırt etmemiştir (14/İbrahim/34; 17/İsrâ/11; 18/Kehf/54; 22/Hac/66; 100/Adiyât/6). Kur'an-ı Kerim, kadın ve erkeğin Allah katında hem hukukî bakımından (3/Al-i İmrân/195; 4/Nisâ/124; 9/Tevbe/72; 16/Nahl/37; 37/Ahzâb/35, 73; 40/Mü'min/40; 47/Muhammed/12.) hem de Allah'ın emir ve yasaklarına uymada (33/Ahzâb/36; 49/Hucurât/11) sorumluluklarının eşit olduğunu açıklamıştır. Yine Kur'an-ı Kerim, açıkça kadın ve erkeğin insan olarak Allah katında üstün olanının takva sahibi kişinin olduğunu beyan etmiştir (49/Hucurât/13). Ayrıca Kur'an-ı Kerim kadının toplumda aşağılanması, itilip kakılıp, hor görülmesini şiddetle kınamıştır (16/Nahl/58-59; 7/A'raf/139; 81/Tekvir/8-9). Allah, kocası hakkında Hz. Peygamber ve Allah'a şikâyetinde bulunan bir kadının derdi ile yakından ilgilenmiş ve o kadın hakkında âyet indirmiştir (58/Mücâdele/1-4).

İslâm dini kadına önem verdiği gibi toplumun en değerli kurumu olan aileye de önem vermiştir. Zira aile toplumun temel taşıdır. Ayrıca insan neslinin devamı ve nesebin muhafazası için de zorunlu olan bir kurumdur. Onun içindir ki İslâm dini, aile yuvasını sağlam temellere oturtmak, erdemli nesillerin yetişmesine zemin hazırlamak, aile bireyleri tarafından huzurlu ve mutlu bir yaşamın sürdürülebilmesi için her iki tarafa (karı-kocaya) hak, sorumluluk ve vecibeler yüklemiştir. Bu hak ve sorumluluklara riâyet edildiği müddetçe taraflar arasında kesinlikle bir problemin çıkması mümkün değildir. Zira ailenin mutlu ve huzurlu olması aile bireylerinin huzurlu ve mutlu olmasıyla doğru orantılıdır.

Ailenin mutlu ve huzurlu olabilmesi için aile bireylerinin uymak zorunda oldukları bazı hak ve sorumlulukları şöyle sıralamak mümkündür:

⁴⁰33/Ahzâb/21.

⁴¹ 33/Ahzâb /28-29.

⁴² İfk hadisesi ile ilgili geniş bilgi için bkz. Hüseyin Çelik (2018). *Kur'an'da Nifak –Münafıkların Özellikleri-*. Ankara: Fecr Yayınları, s. 170-181..

⁴³ Buhârî. *Tefsir*, 91. Nikâh. 93; Tirmizî. *Tefsir*, 91; Ahmed b. Hanbel. *Müsned*, C.V, s. 5.

⁴⁴ Tirmizî. *Radâ'*, 11.

⁴⁵ Ebû Dâvûd. *Nikâh*, 42.

⁴⁶ Nesâî. *Uşratü'n-Nisâi*, 66.

⁴⁷ İbn Hibbân. *Nikâh*, C.9, s. 484.

⁴⁸ Mustafa Öztürk. <https://serdargunes.wordpress.com/2014/01/04/nasize-kadinklari-dovmek-mi-yoksa-evden-uzaklastirmak-gibi-bir-disiplin-cezasi-vermek-mi/>.

1- Aile Kurumu tesis edilirken İslâmî hassasiyetler göz ardı edilmemeli; evlilik öncesi kadın-erkek birlikteliği, fülürt gibi ahlak dışı İslâmî olmayan ve özellikle de her iki tarafı harama sevkedebilecek bir yaşam tarzından uzak durulmalıdır.

2- Evlenmeden önce tarafların bir mahrem nezaretinde birbirlerini görmeleri ve kuracakları yuva hakkında fikir alışverişinde bulunmalarına imkân sağlanmalı.

3-Tarafların birbirlerine karşı sevgi, saygı, hoşgörü ve anlayış hususunda bencillik etmemelidirler. Zira sevgi, saygı, hoşgörü ve anlayış tek taraflı değil karşılık isteyen bir husustur.

4- Kadının koca üzerinde, kocanın da kadın üzerinde hak ve sorumlulukları vardır. Her iki taraf yuvalarının selamet ve mutluluğu için üzerlerine düşen hak ve sorumluluklarını bilmeli ve bu çerçevede eşler hak ve sorumluluklarını bihakkin yerine getirmelidirler.

5- Karı koca yuvalarını korumak ve huzuru temin etmek için gerekli fedakârlığı göstermeli, birbirlerini hoş tutmalı, huzur bozucu tutum ve davranışlardan kaçınmalıdırlar. Aile içinde her zaman küçük tartışmalar meydana gelebilir. Ancak bunlar ciddiye alınmamalı ve özelliklede kadına yönelik kavgaya ve şiddetten kaçınmalıdır.

6- Eşler, yaratılıştan gelen biyolojik farklılıkları göz ardı edip her konuda birbirlerine mutlak şekilde eşit olduklarını yinelemekten kaçınmalıdırlar.

7- Erkekler, kadınların kendilerine Allah'ın bir emaneti olduğunu unutmamalı, onları hoş tutmalı, onlara karşı şefkat ve merhametle muamele etmelidirler. Ancak kadınlar da bunu fırsat bilip eşlerine karşı görevlerini aksatmaktan şiddetle kaçınmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Salih (1991). Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın. *İslâmî Araştırmalar*, C. 5, S. 4, s. 262.
- Arat, Necla (1986). *Kadın Sorunu*. İstanbul: Say Yayınları.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Askalâni (1987). *el-İsâbetü fi Temyîzi's-Sahabe*. Mısır: Dâru'l- Kütübü'l-İlmiyye.
- Ateş, Süleyman (1991). İslâm'ın Kadına Getirdiği Haklar. *İslâmî Araştırmalar*, C. 5, S. 4, s. 322-323.
- Bobel, August (1978). *Kadın ve Sosyalizm*. Ankara.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil (1981). *el-Câmiu's-Sahih (Sahihu'l-Buhâri)*. İstanbul.
- Cessâs, Ahmed b. Ali Ebûbekr er-Râzi (1971). *Ahkâmu'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Kutübü'l-İlmiyye, Beyrut.
- Çavuş, Abdülaziz (1974). *Anglıgan Kilisesine Cevap*. Çeviren: Mehmet Akif, Sadeleşiren: Ateş, Süleyman, Ankara.
- Çelik, Hüseyin (2018). *Kur'an'da Nifak -Münafıkların Özellikleri-*. Ankara: Fecr Yayınları..
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Abdirrahman el-Fazl ed-Dârimî (1987). *es-Sünen (el-Müsned)*. Beyrut.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi (1973). *es-Sünen*. İstanbul.
- er-Râzi, Muhammed b. Ömer b.Hasan b. Huseyn et-Teymî (Fahrüddin er-Râzi) (1974). *Mefatihü'l-Gayb (et-Tefsiru'l-Kebir)*. Beyrut: Dâru Tûrâsü'l-Arabî.
- İbn Hanbel, Ahmed b. Muhammed (1982). *Müsned*. İstanbul.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî (1987). *es-Sünen (el-Müsnedü's-Sahih 'ale't-Tekâsîm ve'l-envâ', Sahihu İbn Hibbân)*. Beyrut: Müessesetü er-Risale.
- İbn Kayyim, el-Cevziyye (1991). *İ'lâmü'l-Muvakkîin 'an Rabbi'l-Âlemîn*. Mısır: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye.
- İbn Kesir, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer (1969). *Tefsiru'l-Kur'ânî'l-Azîm*. Riyad: Dâru Tayibe.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kâzvinî (1982). *Sünen*. İstanbul.
- İbnu'l Arabî, Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed el-Arabî el- Meâfirî el-Mâlikî el- İşbilî (2005). *Ahkâmu'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- Kurbaşoğlu, Mehmet Hayri (1991). Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın. *İslâmî Araştırmalar*, C. 5, S. 4, s. 272-273.
- Komasyon (2014). *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Komasyon (2007). *Nikah. Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 33.
- Kurtûbî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed (2006). *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*. Beyrut: er-Risalah.
- Mansûr, Ali Nâsîf (1973). *et-Tâc'ül-Câmi' li'l-Usuli fi'l-Ahadisi er-Resûl*. Beyrut: DâruTayibe.
- Müslim, Ebû'l-Huseyn Müslim b. Haccac b. Müslim el-Kuşeyrî (1956). *el-Câmiu's-Sahih (Sahihu Müslim)*. Beyrut.
- Nesâî, Ebû Abdirrahman b. Şuayb (1981). *Sünen*. İstanbul.
- Okıç, Muhammed Tayyib (1979). *İslâmiyette Kadın Öğretimi*. Ankara.
- Okuyan, Mehmet (2007). Kadına Yönelik Şiddete Kur'an'ın Bakışı. *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 23, s.117-127.
- Ömerî, Muhammed b.Abdillâh el-Hatib el-Ömerî et-Tebrizî (2008). *Müşkâtü'l-Mesabih*. Beyrut: Mektebü'l- İslâmî.
- Özsoy, Ömer (2002). *Çağdaş Kur'an(lar) Üretimi Üzerine 'Karı Dövme' Olgusu Bağlamında 4.Nisâ, 34 Örneği*. İslâmiyat V, S.1, s.111-124.
- (2004). *Kur'an ve Tarihsellik Yazıları*. Ankara.
- Öztürk, Mustafa (2014). *Çağdaş İslâm Düşüncesi ve Kur'anlılık*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- <https://serdargunes.wordpress.com/2014/01/04/nasize-kadinlari-dovmek-mi-yoksa-evden-uzaklastirmak-gibi-bir-disiplin-cezasi-vermek-mi/>
- Şelebi, Ahmed (1964). *Mukarenetü'l-Edyân -Edyânu'l-Hind-*. Kahire.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (1972). *Camiu'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'an*. Kahire: Mektebetü İbnTeymiyye.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre et-Tirmizî (1982). *Sünen (el-Câmiu's-Sahih)*. İstanbul.
- Topaloğlu, Bekir (2004). *İslâm'da Kadın*. İstanbul: Ensar Neşriyat.